
75. rocznica zakończenia II wojny światowej

W 2020 r. obchodzimy 75. rocznicę zakończenia II wojny światowej. Z tego też powodu zapraszamy wszystkich miłośników historii do zapoznania się z naszą wystawą wirtualną. Ukazuje ona wybór prasy, plakatów, fotografii i dokumentacji związanej z zakończeniem niemieckiej okupacji Piotrkowa Trybunalskiego, Tomaszowa Mazowieckiego i okolic.

Panorama Piotrkowa Trybunalskiego, ok. 1945 r.

II wojna światowa była największym konfliktem zbrojnym w dziejach Świata. Pochłonęła dziesiątki milionów ludzkich istnień, a w swym ostatecznym rozrachunku przyczyniła się do wielkich przemian politycznych i społecznych, dzieląc powojenną Europę „żelazną kurtyną” na dwa wrogie sobie obozy. Mimo, iż Polacy od pierwszych dni września 1939 r. podjęli walkę z hitlerowskimi Niemcami, a kolejne lata trwali u boku swych sojuszników, danina krwi żołnierskiej nie przyniosła efektów w postaci niezależności politycznej w powojennej Polsce. Lata okupacji ziem II Rzeczypospolitej przez wojska niemieckie i radzieckie, a także dwukrotne przemieszczenie się linii frontu, przyniosły potężne zniszczenia wojenne oraz cierpienia ludności cywilnej. Układ sił „wielkiej polityki”, określający kształt powojennej Europy na konferencjach międzysojuszniczych w Teheranie (1943 r.), Jaltie i Poczdamie (1945 r.) spowodował, iż ziemie polskie znalazły się w strefie wpływów Związku Radzieckiego – państwa z którym jeszcze ćwierć wieku wcześniej II Rzeczypospolita stoczyła krwawą i zwycięską wojnę – której punktem kulminacyjnym była Bitwa Warszawska 1920 r. Elementami powojennej codzienności Polaków były m.in. trud odbudowy wyniszczonej Ojczyzny, problemy organizacji nowej władzy, czy też walki politycznej, której jedną z emanacji było polskie podziemie antykomunistyczne. Dziś, z perspektywy 75 rocznicy zakończenia II Wojny Światowej, możemy wspólnie pochylić się z

refleksją nad tamtymi, jakże trudnymi czasami, wydarzeniami i ich uczestnikami.

Silna Armia! GŁOS Silna Polska!

PIOTRKOWSKI

PISMO CODZIENNE

Cena 1 zł.

Wzięto do niewoli ponad 30.000 żołnierzy i oficerów niemieckich Zniszczono i uszkodzono 125 niem. czołgów i 33 samoloty

Komunikat Radzieckiego Biura Informacyjnego.

W rezultacie walk ofensywnych, wojska radzieckie opanowały na terenie Prus Wschodnich następujące miejscowości: Marauni, Bausien, Haufler, Wandinockeln, Tlandau, Wickten, Wasen i Bausen. W walkach toczących się w dniu 11. lutego na północno-zachód od Pruskiej Hainau, wojska 3-go Białoruskiego Frontu zdobyły duże składy, w których według dotychczasowych wiadomości znajdowało się: 4200 samochodów, 1000 skrzyń z karabinami, 400 skrzyń z granatami, 5000 podstaw do karabinów maszynowych, 400 motorów czołgowych, 250 motorów samochodowych, 500 motocykli, 30 samochodów transp., 211 ciągników, 100 wagonów z zapasowymi częściami do czołgów, 600 wagonów z zapasowymi częściami samochodowymi, 1 milion min, 1 milion naboju oraz 930 wagonów z rozmaitymi materiałami wojennymi.

Wojska 1-go Białoruskiego Frontu kontynuując atak opanowały dnia 11 lutego miasta: Deutschkrone, oraz Märckfriedland, ważne punkty obrony Niemców na Pomorzu a także ponad 30 innych miejscowości.

W Pile oraz w Poznaniu wojska radzieckie kontynuowały ataki zmierzające do zniszczenia okrążonego przeciwnika.

Wojska 1-go Białoruskiego Frontu sforsowały rzekę Odre na północno-zachód od Wrocławia, przerwały silnie umocnione i długo broniące linie niemieckie za zachodnim brzegiem rzeki i w ciągu 4 dni walk na tym froncie posunęły się o 60 km.

W czasie tych walk opanowano miasta: Lignitz, Stenmau, Lüden, Hanau, Neumerkt, Kontważe węzły komunikacyjne i silne punkty obrony Niemców na zachodnim brzegu Odry, a także zajęto ponad 500 innych miejscowości, w tej liczbie:

Priedemond, Braumnitz, Kestenblut, Sampfeld, Freitend, Kwartz i Neudorf.

W Budapeszcie toczą się nadal walki zmierzające do okrążenia przeciwnika, przy czym wojska Czerwonej Armii zajęły 45 bloków mieszkalnych.

Zajmując miasto Elbląg wojska 11-go Białoruskiego Frontu wzięły do niewoli 2700 niemieckich żołnierzy i oficerów oraz jeńców: 33 czołgi, 35 samochodów transportowych, 200 dział, 790 samochodów, 40 lokomotyw, 1141 wagonów, 2 stalki oraz 27 składów z materiałami wojennymi i zaopatrzeniem. Przeciwnik stracił przy tym do 5000 żołnierzy i oficerów.

Na pozostałych odcinkach frontu zanotowano działalność oddziałów wywiadowczych oraz walki lokalne w szeregu punktach.

Dnia 10 lutego na wszystkich frontach uszkodzono i zniszczono 220 niemieckich czołgów oraz dział szturmowych a w walkach powietrznych, artyleria przeciw-

lotnicza straciła 26 samolotów przeciwnika.

Na północ i północno-zachód od Bydgoszczy w rezultacie walk ofensywnych wojska radzieckie opanowały miasto Schwet, a także zajęły ponad 120 miejscowości: Gross-Zatpelen, Gatzski, Schiroielow, Endtieewo, Blondsmin, Lubiwo, Libnau, Drausnitz i Pretzig.

Przy likwidacji toruńskiej granicy m. Torunia w głąb podległych obliczeń od dnia 1 do 9 lutego wojska 11-go Białoruskiego frontu wzięły do niewoli ponad 15.000 niemieckich żołnierzy i oficerów, a także zdobyły 280 dział, 700 karabinów maszynowych, 7500 karabinów i automatów, 1200 samochodów, 800 pojazdów z materiałami wojennymi, 2000 koni oraz 202 magazyny z materiałami wojennymi i zaopatrzeniowymi. Przeciwnik pozostawił na polu walki ponad 13.000 żołnierzy i oficerów rannych, lub zabitych.

Na północno-zachód od Pili (Schneidemühl) oddziały Czer-

wonej Armii kontynuując ataki zajęły na terytorium Niemieckiego Pomorza miasta: Tütz, Collis, Neuwedel, a także w czasie walk zajęły ponad 40 innych miejscowości w tej liczbie większe: Alt-Kernitz, Balster, Gutsdorf, Wiltfort. W czasie walk prowadzonych 11 lutego w tym rejonie wojska radzieckie wzięły do niewoli ponad 1300 niemieckich żołnierzy i oficerów.

Wojska 1-go Białoruskiego frontu kontynuując ataki na zachód od Odry opanowały dnia 12 lutego w czasie walk na terytorium Niemieckiego Śląska miasto Bunsau — ważny węzeł komunikacyjny — silny punkt oparcia Niemców nad rzeką Bober. W czasie tych walk zajęto także ponad 100 innych miejscowości, w tej liczbie większe: Rauschwet, Offedorf, Giesmansdorf, Oberleschen, Killitz, Rewen, Nieder Scheifeld, Tomas-Wawdu, Weitedorf.

W walkach dnia 11 i 12 lutego wojska 1-go Ukraińskiego frontu wzięły do niewoli w tym rejonie około 3000 niemieckich żołnierzy i oficerów, a także zdobyły na lotnisku 100 samolotów, oraz 200 ciężkich sztabowców przeciwnika.

Wojska IV Ukraińskiego Frontu kontynuując ataki w trudnych warunkach górysto-lesistych w pasie Karpat, dnia 12 lutego szturmem opanowały miasto Bielsko — ważny węzeł komunikacyjny i punkt obronny przeciwnika na drodze wiodącej do Morawskiej Ostrawy, także w walkach zajęły ponad 30 miejscowości, w tej liczbie większe, jak: Strumień, Golasowice, Pruchna, Rudzica, Jasienica, Jaworze, Witkowice, Budzykowice.

W Budapeszcie wojska Czerwonej Armii po złamaniu oporu przeciwnika, w zachodniej części miasta (Buda) zajęły ponad 20 bloków mieszkalnych, w tej liczbie zamek królewski i starą twierdzę, a u schyłku

Dalszy ciąg komunikatu na str. 2-iej.

Konferencja Trzech

Marszałek Stalin, prezydent Roosevelt i premier Churchill zakończyli obrady

Konferencja przedstawicieli trzech wielkich mocarstw: marszałka Stalina, Prezydenta Stanów Zjednoczonych Roosevelta i premiera Wielkiej Brytanii Churchilla została zakończona.

Konferencja odbyła się w okolicach Morza Czarnego. Biorą w niej udział rzeczoznawcy wojskowi i polityczni.

Konferencja odbyła się w atmosferze całkowitego zrozumienia i wzajemnego.

Sztaby wszystkich trzech mocarstw pracują nad wspólnym planem ostatecznej ofensywy na Niemcy, w celu skoordynowa-

nia działań. Na konferencji omawiane były sprawy dotyczące zagadnień gospodarczych i politycznych narodów wyzwolonych oraz opracowane są plany wspólnej okupacji Niemiec i kontroli nad Niemcami.

Omawiana była również sprawa zorganizowania stałej instytucji, która miałaby na celu utrzymanie stałego pokoju.

Na konferencji nastąpiła całkowita wymiana posiadanych informacji.

Po zakończonej konferencji wydany zostanie specjalny komunikat.

Uroczyste powitanie Wojska Polskiego w Piotrkowie

Ludność miasta Piotrkowa przeżywała w niedzielę, dnia 11-go b. m. wzruszające chwile witanie Wojska Polskiego. Trudno opisać jak wielką była radość i wzruszenie malujące się na twarzach tłumów, ścigających z różnych stron, aby ujrzeć to ukochaną nasze Polskie Wojsko.

W kościele OO. Bernardynów odbyło się uroczyste nabożeństwo, w którym uczestniczyli przedstawiciele Władz Wojskowych z gen. Nalecz-Golebickim na czele. Piękny to był widok, jak polscy żołnierze służyli do Mszy Św. Z dumą patrzyliśmy na Sztandar Narodowy, przy którym stała warta honorowa złożona z czterech żołnierzy. Łzy w oczach kobiet i mężczyzn były najlepszym dowodem tego, z jakim pragnieniem oczekiwaliśmy tego Wielkiego Dnia — tego Dnia Cudu.

Oto treść kazania wygłoszonego przez księdza kapłana 9-iej Dywizji Piechoty, księdza Jana Rdańka:

„Panie Generale, przedstawiciele Władz Wojskowych, „Cywilnych, wierni Powołali sły dni, tygodnie, lata mąk naszego narodu polskiego. Krew i łzy, ruiny i zgłuszca były naszym widokiem naszej ziemi. Nie dą i poniewierka były chlebem powszednim naszych siostr i braci. Po pięciu przeszło latach niewoli hitlerowskiej, nadszedł czas okazania się sprawiedliwości. Podobnie jak z Synem Ciałowiczem, mówi Ewangelia Święta, że musiało się spełnić wszystko o Nim. Zapowiedziane jest przez proroków, że tak samo i naród polski przecierpi wiele, by znowu odzyskać Polskę cierni za swoje winy, była przykładem dla innych narodów, że państwo w którym zanika poczucie prawa i sprawiedliwości, w którym przywala bierze górę nad dobrem publicznym — musi zginąć. Polska i dziś jest Chrystusem Narodów. Nasz naród odzyskał swoją wolność — z łez Marii i tak zbrojni szli do zwycięstw Grunwaldu. Ten sam wizerunek zdobi dzisiaj nasze sztandary. Orzeł Biały na naszych sztandarach wskazuje nam, że lot nasz ma być górny i podniebny. Długo oczekaliśmy na przybycie Wojska Polskiego, lecz wreszcie pękły twarde zapory wrogości hitlerzyskiej. Ze łzami w oczach patrzenie teraz na nasz mundur — z kwiatami w ręku ukojenie naszego przybycia. Spełniły się nasze najgłębsze pragnienia. Obowiązkiem naszym dziś jest — uczciwa i sumienna praca przyczynić się do odbudowy zębów naszego państwa polskiego. „Żołnierz przyczyni się do tego swym czynem zbrojnym. Wierzymy, że będzie wznosić i krusząc wolną niepodległą i demokratyczną Polskę. Ułamy, że Bóg będzie błogosławił

naszej zbrojnej pracy, że znowu zająsiejże blask i chwala naszej ukochoanej Ojczyzny. Amen”.

Po nabożeństwie pan General Nalecz-Golebicki w asyście oficerów złożył wieniec na Grobie Nieznanego żołnierza, poczym z balkonu, na Pl. Kościuszki wygłosił przemówienie, a panowie: Starosta Bystrzy-Bukowski, prezydent miasta Grodzki, Jan Major Chojnicki, obywatelka pańska i jeden z przedstawicieli Wojska Polskiego. Grzmiły okrzyki i wiwaty na cześć naszych bohaterów.

Z Akademii powitanie Wojska Polskiego

Niedziela, dnia 11-go lutego 1945, godzina 13-ta... Akademia dla uczczenia naszego, Polskiego Wojska... Czy to nie sen?

Nie, to nie sen — to cudowna rzeczywistość, to nasze zrealizowane, niekończące się od pięciu lat marzenie...

Akademia w lokalu kina „Apollo”, które rzuciło z siebie namiętny i znowu wita Polskę. Orzeł Biały zgnębiony, skrawiony i umęczony powrócił do życia i obejmuje nas swymi skrzydłami. Unosi się ponad nami i wzywa nas za sobą do coraz górniejszych lotów...

Barwy Narodowe, Wojsko Polskie, muzyka polska — dźwięki Ci Boże! Na taki pełno, całe miasto ma w niej swoich przedstawicieli. Serce Piotrkowa jest w tej chwili na Akademii.

Hymn Narodowy w wykonaniu orkiestry wojskowej — szczęśliwi ci, którym dane jest przeżywać tę chwilę

rozpuszczająca publiczną śpiewała wraz z wojskiem Rotę. Po każdym okrzyku orkiestra wojskowa grała hymny narodowe polskie i rosyjskie. O godzinie 11-iej pan General Nalecz-Golebicki w towarzystwie Wojskowego Komendanta miasta, pulk. Wietoszkina i majora Szolochowa oraz przedstawicieli władz wojaskowych i cywilnych przyjął defiladę. Wielce charakterystycznym i miłym dowodem sympatii dla Wojska Polskiego, był okrzyk pulk. Wietoszkina „Niech żyje armia polska!”.

le nad chwilę.

Prezydent miasta kilku słowy wita Armie w imieniu Piotrkowa. Następnie Ob. Starosta Bystrzy-Bukowski, major Szolochow w imieniu Armii Czerwonej, delegat Korpusu Oficerskiego w imieniu naszej Armii — przemawiają do nas, przypominają nam lata męki, aby pragnienie zemsty nigdy w nas nie wygasło, uprzedzając nam nową, polską rzeczywistość...

W dalszej części Akademii wystąpili artyści Scen Polskich. Fortepian, śpiew, deklamacje, tańce i ciągle orkiestra wojskowa, która trafia do naszych serc, jak zadna inna.

Nie możemy znaleźć słów dla naszych uczuć, ale wszystkie składają się na jeden wielki krzyk, z głębi serc płynący:

Niech żyje wolna, niepodległa i demokratyczna Polska! Jej Władze, Wojsko i Wielej Sojusznicy niech żyją!

Działania wojenne w zachodniej Europie

Londyn — (Agencja Tass).

Naczelne Dowództwo Ekspedycyjnych Sił Sprzymierzonych podaje do wiadomości, że w rejonie Schmidta wojska Sprzymierzonych zajęły w ciągu ostatnich 3-ich dni 159 punktów obrony nieprzyjaciela. Na południowy-zachód od Schleiden oddziały Sprzymierzonych po kilkudniowych walkach zwały silny opór przeciwnika i wyparły go z Hellental. W rejonie Prium piechota Sprzymierzonych dotarła do Washeit. Miasta Mondheim. Holnik, Sellicher znajduje się w rękach wojsk sprzymierzonych. W kilku punktach wojska Sprzymierzonych kontynuowały przeprawę przez rzekę Siur.

Na południowy-zachód od Remich Sprzymierzonych zajęli miasto Sintz. Na równinie dolnej Alzacji oddziały Sprzymierzonych uchwycili szereg wsi. Zachodni brzeg Resso-Rhonskiego Kanalu został całkowicie

oczyszczony z nieprzyjaciela. W Wogezech złamano zorganizowany opór nieprzyjaciela. Kontynuowano likwidację okrzonych grup niemieckich.

W dniu 11 b. m. wojska Sprzymierzonych wzięły na frontie zachodnim do niewoli 2905 żołnierzy i oficerów niemieckich.

Wojska U.S.A. w stolicy Filipin — Manilla

(New York). Z głównej kwater generala Mack Arthura donoszą, że wojska zmotoryzowane Stanów Zjednoczonych, po dokonaniu szeregu błyskawicznych manewrów wkroczyły do stolicy Filipin-Manilli. Stało się to w 26 dni po wyjądowaniu tych wojsk na wyspie Luzon. W ciągu poniedziałku trwało likwidowanie szeregu grup japońskich, pod wieczór nie było już w mieście zorganizowanego oporu przeciwnika. Cała poniedziałkowa prasa amerykańska i wszystkie rozgłoszenia anglo-saskie rapowały się tym wielkim sukcesem na Pacyfiku. Prezydent Roosevelt wyłał dupesze

gratulatory do prezydenta republiki Filipińskiej Omera. Zdobycie Manilli nastąpiło po uciążliwym marszu, w którym piechota amerykańska w ciągu 66 godzin przebyła 160 km. W gmachu instytucji św. Tomasa uwolniono 3700 wybitnych Filipczyków, których Japończycy więzili, męcząc ich głodem i innymi wyimaginowanymi środkami. Manilla-miasto i port liczy 800 tysięcy mieszkańców. Na wschodnim jej krańcu znajduje się twierdza Corregidor, w której przez 3 miesiące broniło się w pierwszej fazie wojny na Pacyfiku 37.000 żołnierzy amerykańskich, w okresie, w którym całe Filipiny były już pod okupacją japońską. Pozostało z nich przy życiu tylko 3 tysiące.

Pomoc Radzieckiego Czerwonego Krzyża dla ludności polskiej.

(Tass) Komitet Wykonawczy Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy przesłał w tym czasie rządowi Rzeczypospolitej Polskiej 2 partie środków leczniczych, materiałów opatrunkowych oraz narzędzi medycznych do rozdzielania ich pomiędzy ludność polską, uwolnioną od okupantów niemieckich. W przesyłkach znajdują się instrumenty do operacji chirurgicznych, klisze rentgenologiczne, zastrzyki surowic, lekarstwa, oraz materiały opatrunkowe. Premier Rady Ministrów Tymczasowego Rządu Rzeczypospolitej Polskiej Ob. Osóbka-Morawski przesłał na ręce przewodniczącego Komitetu Wykonawczego Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy tow. S. A. Kolesnikowa pismo następującej treści: „Dziękuję Wam serdecznie za lekarstwa, narzędzia i materiały opatrunkowe przekazane przez Czerwony Krzyż i Czerwony Półksiężyc Z.S.R.K. dla umęczonego pod okupacją niemiecką, łazystowskich gniebicieli — narodu polskiego. Polskie społeczeństwo z dużym zadowoleniem przyjęło udzielenia przez Was pomocy”.

Warszawa — siedziba Rządu

Warszawa Tass — Zgodnie z postanowieniem Rady Ministrów dotyczący przeniesienia siedziby Rządu do stolicy Polski Warszawa — przybyli celem podjęcia urzędowania: Prezydent Krajowej Rady Narodowej — Bolesław Prut, Premier Rady Ministrów E. Osóbka-Morawski, wicepremierzy W. Gomułka i S. Janusz, a także pozostali ministrowie i główni urzędnicy aparatu państwowego.

Tego samego dnia odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Ministrów, na którym omawiano sprawy przeniesienia głównych urzędów do stolicy i zaopatrywania jej ludności.

Próbę tego zapadło szereg decyzji dotyczących zaopatrywania przemysłowych ośrodków Polski: Krakowa, Łodzi, Zagłębia Dąbrowskiego i Śląska, Kielec oraz innych miast.

Ponieważ Warszawa silnie ucierpiała i szereg budynków wymaga zupełnego remontu — Rada Ministrów postanowiła do chwili zrekonstruowania pomieszczeń — część swojego aparatu umieścić w miejscowościach podwarszawskich oraz Łodzi.

Począwszy od 1 lutego r.b. Tymczasowy Rząd Rzeczypospolitej Polski znajdować się będzie stale w Warszawie — stolicy Polski i tu będzie wykonywał całą swoją pracę.

Dokończenie komunikatu
ze str. 1-iej

dnia rozpoczęły walki zmierzające do ostatecznej likwidacji okrajonej grupy przeciwnika.

W czasie tych walk w dniu 11 i 12 lutego, według pobjeżnych obliczeń wzięto do niewoli ponad 30.030 tysięcy żołnierzy i oficerów przeciwnika.

Na pozostałych odcinkach frontu zanotowano działalność oddziałów wywiadowczych i walki lokalne w szereg punktach.

Dnia 11-go lutego n wszystkich frontach uszkodzono i zniszczono 125 niemieckich czołgów, zaś w walkach powietrznych i ogniem artylerii przeciwlotniczej stracono 33 samoloty przeciwnika.

Uwaga! Dziennikarze i literaci

Urząd Informacji i Propagandy wzywa wszystkich dziennikarzy i literatów — zamieszkałych na terenie miasta Piotrkowa i powiatu do zarejestrowania się w przeciągu 7 dni od daty ogłoszenia w gmachu Starostwa pod Nr. 215.

Urząd Informacji i Propagandy

Znajdź zatrudnienie:

składacze maszynowy (linotypista), składacze ręczni, nakładaczkę introligator i żeńskie siły pomocnicze, chłopców do posyłek oraz dozorę domowy względnie robotnik do prac niezbędnych do utrzymania porządku przy ruchomości.

Zgłoszenia przyjmują

Zakłady Graficzne A. Pański Spadk.

pod Zarządem Państwowym

Piotrków, ul. Piłsudskiego 56.

Co żołnierz zdobędzie, polski chłop zaorze!

GŁOS PIOTRKOWSKI

PISMO CODZIENNE

Cena 1 zł

ARMIA CZERWONA

to siła i moc Zw. Radzieckiego

Rozkaz Nr. 5 Marszałka Stalina

Z okazji XXVII-mej rocznicy powstania Czerwonej Armii Głównodowodzący Siłami Zbrojnymi Marszałek Związku Radzieckiego Józef Stalin, wydał następujący rozkaz:

Moskwa, dn. 23 lutego.

Towarzysze-Krasnoarmiejcy i Marynarze Czerwonej Floty! Sierżanci, oficerowie i generalowie!

Obchodzimy dzisiaj święto 27-miesięcia utworzenia Czerwonej Armii przez Wielkiego Lenina dla obrony naszej Ojczyzny przed napastą obcych okupantów i dla wypełnienia zadania partii bolszewickiej. Czerwona Armia przeszła sławną drogę rozwoju, w chwili obecnej wypełnia swoją historyczną misję i stała się przez to ulubionym dzieckiem radzieckiego narodu. W latach wojny domowej Czerwona Armia obroniła młode państwo radzieckie przed licznymi nieprzyjaciółmi. W czasie wojny domowej Armia Czerwona uratowała naród Związku Radzieckiego od niemiecko-faszystowskiej niewoli, obroniła wolność i niepodległość naszej Ojczyzny oraz dopomogła narodom Europy zrzuć jarzmo niemieckie.

W 27-ą rocznicę powstania Czerwonej Armii obchodzimy teraz w obliczu nowych, historycznych zwycięstw nad wrogiem. Czerwona Armia nie tylko oswobodziła ziemie ojczyste od plagi hitlerowskiej, ale odrzuciła wroga o setki kilometrów od punktów wyjściowych ofensywy niemieckiej, przeniosła działania wojenne na terytorium Niemiec i obecnie wspólnie z armiami naszych sprzymierzeńców rozbija całkowicie armie niemieckie. W styczniu bieżącego roku Armia Czerwona zadawała Niemcom na całej długości frontu uderzenia o niespotykanej wprost sile. Od Bałtyku do Karpat, na przestrzeni 1200 kilometrów złamała silną obronę linii niemieckich, budowanych przez szereg lat. W toku ofensywy dzięki śmiałym i szybkim operacjom wojennym Czerwona Armia odrzuciła wroga daleko na zachód.

W toku uporczywych walk, wojska radzieckie posuwały się od granic Prus Wschodnich o 270 kilometrów do dolnego brzegu Wisły; z przyczółka mostowego na Wiśle na południe od Warszawy, posuwały się o 570 kilometrów, aż do dolnego brzegu Odry; z Sandomierskiego przyczółka mostowego o 480 kilometrów weszła w głąb niemieckiego Śląska. Pomysłne operacje Czerwonej Armii w czasie tymy zmusiły przedewszystkiem Niemców do przerwania zimowej ofensywy na zachodzie która miała na celu opanowanie Belgii i Alzacji. Dzięki temu Sprzymierzeńcy mogli ująć inicjatywę w swoje ręce i przejść do ofensywy skoordynowanej z operacjami Czerwonej Armii na wschodzie. W czasie 40-dniowej ofensywy w styczniu i lutym 1945 roku, wojska nasze wypędziły Niemców z 300 miast, zajęły około 100 fabryk wojennych, produkujących czołgi, samoloty i materiały wojenne, opanowały 2400 sta-

cji i węzłów kolejowych na przestrzeni 15 tys. km² kw. Na skutek tej ofensywy Niemcy stracili ponad 350 tys. żołnierzy i oficerów wziętych do niewoli i 800 tys. zabitych lub rannych. W tym okresie czasu Czerwona Armia zniszczyła i zdobyła około 3 tys. niemieckich samolotów, ponad 4500 czołgów i dział szturmowych oraz prawie 12 tys. dział.

W wyniku tej ofensywy, Armia Czerwona w zupełności oczyściła Polskę i znaczną część Czechosłowacji, zajęła Budapeszt i pobawiła w ten sposób Niemców ostatniego sprzymierzeńca. Węgry, opanowała większą część Prus Wschodnich i niemieckiego Śląska, otworzyła sobie drogę w Brandenburgii.

Hitlerowcy helpili się tym, że na przestrzeni stu lat noga obcego żołnierza nie stanęła na terytorium Niemiec i że armia niemiecka walczyła i walczyć będzie na terenach państw obcych. Tej niemieckiej helpliwości położono teraz kres. Nasza zimowa ofensywa wykazała, że Czerwona Armia znalazła nowe siły do wypełnienia wszelkich zasad nowoczesnej woj-

wej wiedzy. W przeświadczeniu swego wielkiego paślanictwa oswobodzicieli, żołnierze nasi dokazują cudów bohaterstwa i wytrzymałości. Dają dowód, że potrafią w pełni wykorzystać siłę i moc swego oręża. Generalowie i oficerowie Czerwonej Armii we wspaniały sposób łączą uderzenia techniczne z działaniami operacyjnymi. W czwartym roku wojny Czerwona Armia stała się silna jak nigdy, jej technika wojenna jest najbardziej nowoczesna i umiejętność prowadzenia walk jest coraz bardziej zadawalająca.

Dzień zwycięstwa nad Niemcami jest już bliski, lecz zwycięstwo nigdy samo nie przychodzi. Trzeba je uzyskać w ciężkich i uporczywych bojach. Osaczony wróg rzuci do walki ostatnie swe siły, bo chce odwrócić chwilę surowego nad nim sądu. Chwytać się będzie najskuteczniejszych metod swojej walki. Należy pamiętać, że im bliżej jest nasze zwycięstwo, tym bardziej powinniśmy być czujni i tym silniejsze powinno być nasze uderzenie.

W imieniu Rządu Radzieckiego, w imieniu naszej sławnej Partii Bolszewickiej witam was i pozdrawiam

w 27-ą rocznicę Czerwonej Armii.

Dla uczczenia wspaniałych zwycięstw odniesionych w bieżącym roku przez zbrojną siłę Państwa Radzieckiego, nakazuje: Dzisiaj, 23 lutego, w dzień 27-jej Rocznicę powstania Czerwonej Armii, o godzinie 20-jej oddawać honorowe pozdrowienie 20-tu armatnimi salwami w Moskwie, Leningradzie, Kijowie, Mińsku, Piotrowodsku, Tallinie, Rydze, Wilnie, Kiszyniewie, Tyflisie, Stalingradzie, Sewastopolu, Odesie i Lwowie.

Niech żyje nasza zwycięska, Czerwona Armia!

Niech żyje nasza zwycięska flota wojenna!

Niech żyje nasza potężna Ojczyzna Radziecka!

Jedną chwilę poświęćmy patriotom, którzy polegli na polu chwały w walce o wolność naszej Ojczyzny.

Śmierć niemieckim okupantom!

Głównodowodzący Siłami Zbrojnymi
Marszałek Związku Radzieckiego
Józef Stalin

Z ostatniej chwili

Naczelný Wódz W. P. w Piotrkowie

W dniu dzisiejszym przybył do Piotrkowa Naczelný Wódz Polskich Sił Zbrojnych gen. Rola-Zymierski.

Miejskie władze z Panem Starostą Bystrym-Bykowskim i Panem Prezydentem Miasta Grodzkim na czele powitały Wodza, przyjmując Go tradycyjnym chlebem i solą.

Po powitaniu gen. Rola-Zymierski przyjął defiladę oddziałów wojskowych.

Z uroczystej akademii w rocznicę Czerwonej Armii

W dniu wczorajszym, tj. 23 lutego r.b., Armia Czerwona, a z nią cały Naród Rosyjski obchodził święto 27-letniego powstania Armii.

Naród Polski zbratany ścisłymi więzami przyjdzie z Narodem rosyjskim, chcąc uciec ten dzień, dał wyraz swemu uczuciu, organizując na terenie całej Polski szereg uroczystych imprez.

W Piotrkowie, w odświętnie udekorowanej sali odbyła się akademia poświęcona Armii Czerwonej.

Przedstawiciele Władz Państwowych Wojsko Polskie, chłop, robotnik, inteligent, zgromadzili się licznie manifestując swoje prawdziwe, szczere ustosunkowanie się do tych, którzy w chwili tak ciężkiej dla Narodu Polskiego wyciągnęli swoją dłoń niosąc pomoc, — pomoc zbrojną, która wypędziła tyranów z ziemi polskiej, przynosząc upragnioną nam wolność.

Podczas akademii przemawiali reprezentanci miejscowych władz p.p. Prezydent miasta, Starosta, przedstawiciele Wojska Polskiego, Czerwonej Armii i inni. W przemówieniach swoich mowy wskazywali nam na okres przed powstaniem Armii Czerwonej na ciężkie warunki w jakich ona powstała i na niezłomną wolę, wolę narodu do przekroczenia zła jakiego panowało przed tem powstaniem.

Armia Czerwona choć źle uzbrojona jednak przepełniona potężną wiarą w słusność swojej sprawy i wolę zwycięstwa w dniu 23 lutym 1918 r. zadaje pod Piotrowem straszliwy cios Niemcom. Zwycięstwo to umocniło proletariata w przekonanie, że Armia Czerwona potrafi obronić swoje bastiony.

Zaufania tego Armia Czerwona nie nadużyła.

Swym czynem zbrojnym zadaje straszliwy cios wrogowi, przekształca-

panowanie jego na lat tysiące.

Przemówieniom towarzyszyły gromkie okrzyki na cześć Marszałka Stalina oraz braterstwa broni Armii Czerwonej i Wojska Polskiego.

Podniosły nastrój spotęgowany został odegraniem hymnów narodowych sowieckiego i polskiego.

Występy zespołu artystów teatru wojsk. obejmujące swoim barwnym programem taniec, śpiew i muzykę wypełniły drugą część akademii.

Goering myśli o ucieczce

London — „Evening Standard” podaje wiadomość, że Goering wysłał za granicę szereg swoich agentów by zabezpieczyć swój majątek i przygotować grunt do ucieczki.

Co żołnierz zdobędzie — polski chłop zaorze!

GŁOS PIOTRKOWSKI

PISMO CODZIENNE

Cena 1 zł

Przyjaźń

najtrwalsza

Stosunki pomiędzy Polską a Związkiem Radzieckim zmieniły się zasadniczo w wyniku militarnych i politycznych wydarzeń wojny.

Z historycznego i politycznego punktu widzenia jest to prosto zwrot w kierunku koncepcji jedynej racjonalnej w naszej sytuacji politycznej. Koncepcja ta nie jest nowa; reprezentowali ją od dawna ludzie którzy stawali na poziomie ułatwiającym zrozumienie interesów państwa jako państwa i społeczeństwa, a nie interesów drobnych grup i ich władzy.

W systemie sojuszu i traktatów stanowiących podstawę prawną wojennej Europy, umowy polsko-sowieckie będą jeszcze jedną gwarancją właściwego układu sił, pokoju światowego i tak istotnej dla Europy współpracy gospodarczej pomiędzy wszystkimi państwami. Układy między państwami, traktaty i umowy stwarzają ramy prawne, są substratem wzajemnym, ale nie wyczerpującym jeszcze ich istoty, zwłaszcza w wypadku w którym zarówno położenie geograficzne, jak moment historyczny, jak cały szereg gospodarczych i kulturalnych współzależności determinują współpracę znacznie głębszą i znacznie przekraczającą granice prawnych sformułowań. Stosunki takie pomiędzy państwami nazywane są przyjaźnią.

Wszystko, co wydarzyło się do tychczas, wszystko, co ukazuje się nam w perspektywach przyszłości naszego państwa, świadczy o tym, że stosunki pomiędzy Polską a Związkiem Radzieckim są właśnie przyjaźnią.

Uchwała Rady Komisarzy Ludowych oświadczająca Polsce pomoc w odbudowaniu Warszawy — stolicy państwa — jest decyzją wybiegającą daleko poza obowiązki traktatowe, choćby nawet traktaty te udzielały długoterminowych pożytków, a nie

Trudno dopatrzeć się w tym jakiegokolwiek interesu ekonomicznego który jest przecież tak słusznie uznawany podstawą stosunków wzajemnych pomiędzy państwami.

Jest to gest — szczerej i czynnej przyjaźni w stosunku do narodu polskiego i jest to zarazem nowa i cenna forma pogłębionego sąsiedztwa i współżycia.

Jesteśmy krajem o tyle mniejszym, o tyle gorzej przygotowanym do odbudowania zniszczeń wojennych, o tyle gorzej wyposażonym przed wojną, że potrzeba takiej pomocy jest oczywista i zrozumiała.

Ale jesteśmy również i społeczeństwem, które mimo pięciu lat całkowitego niszczenia okupacji przyczyniło się do stworzenia trwałych podstaw dla takiej przyjaźni. Podstawą i początkiem naszych dobrych stosunków stała się nasza wspólna walka przeciwko najazdowi niemieckiemu, przeciwko niewoli, przeciwko fałszywemu. Wnieśliśmy do niej pięcioletni wysiłek i pięcioletnią bezkompromisową walkę całego społeczeństwa, a także w mieście, partyzanci w lasach. Wojsko Polskie

Cytadela poznańska padła

25 tys. zabitych — 23 tys. jeńców

Komunikat Radzieckiego Biura Informacyjnego.

Na południowy zachód od Królewca, wojska radzieckie nadal toczyły walki mające na celu zniszczenie odczonej wschodnio-pruskiej grupy wojsk niemieckich.

W pierścieniu otaczającym Królewiec zajęte zostały następujące miejscowości: Arnstein, Lichtenfeld, Lichtenhal, Tolsdorf, Liebenau, Nalman.

Podczas walk w tym rejonie, 22 lutego wzięto do niewoli około 500 niemieckich żołnierzy i oficerów.

Na Pomorzu, wojska radzieckie po złamaniu oporu nieprzyjacielskiego, zawładnęły miastem Ancewskie, dużym węzłem komunikacyjnym.

Wojska I Białoruskiego frontu po miesięcznym oblężeniu i ciężkich walkach, rozgromiły ostatnio otoczone zgrupowania nieprzyjaciela.

Dnia 23 lutego po zdobyciu Cytadeli całkowicie zostało opanowane miasto Poznań. Poznań jest ważnym węzłem strategicznym obrony Niemców na szlaku prowadzącym do Berlina. Podczas walk o Poznań, wojska radzieckie wzięły do niewoli 23.000 żołnierzy i oficerów, na czele z komendantem Cytadeli, generał-majorem Matletem i jego sztabem. Nad to zdobyły trofea: 32 działa zmotoryzowane, 365 samolotów, 32 czołgi i działa zmotoryzowane, 584 armaty, 177 miotaczy min, 4490 karabinów maszynowych, 30.000 karabinów ręcznych i automatów, 36 ciałek.

Z pobytu Wodza Naczelny w Piotrkowie

DEFILADA W. P. PRZED WODZEM

Po raz drugi od czasu okupacji mogliśmy oglądać defiladę Wojsk Polskich. Po raz drugi flaga narodowa łopotała dumnie na maszcie, a na trybunie zgrupowały się Władze

na froncie. Wnosimy ją w dalszym ciągu nieugiętą wolę zniszczenia faszyzmu i wywalczenia świata pokoju i demokracji budując własne państwo na zasadach demokratycznych i niszcząc w nim wszelkie resztki rodzimego faszyzmu, zagrażające zarówno nam, jak całemu światu. Walczymy i pracujemy dla wspólnej sprawy na każdym odcinku, na którym sprostać i podjąć możemy tym wielkim zadaniom, ażebyśmy i pracujemy uczciwie w ciężkich warunkach, może tak ciężkich że trudno je sobie wyobrazić ludziom, którzy nigdy nie przeżyli niemieckiej okupacji.

(Rzeczplita)

broni, 3260 samochodów, 400 motocykli, 21 radiostacji, 192 lokomotywy, 3705 wozów i 990 koni.

Nieprzyjacieli poniosł straty w samych zabitych ponad 25.000 żołnierzy i oficerów.

W rejonie Wrocławia, wojska radzieckie kontynuując walki mające na celu zniszczenie wroga otoczonego w mieście, zajęły miejscowości podmiejskie: Papelchoff, Gross, Raksa, Klein - Wischid, Klein - Masch witz oraz 20 bloków w południowej części miasta. W walkach w tym re-

jonie, w ciągu 22 lutego, Czerwona Armia zdobyła 130 dział, wśród nich 80 dział wielkiej mocy.

Na innych odcinkach frontu zanotowano wypadki wywiadowcze i w szeregu punktów walki lokalnego znaczenia.

W okresie od dnia 22 lutego na wszystkich frontach uszkodzono i zniszczono 105 czołgów i zmotoryzowanych dział. W walkach powietrznych i ogniem artylerii zeniłowano stracono 14 samolotów nieprzyjacielskich.

Kłeska floty japońskiej

na Pacyfiku

Waszyngton. Admiral Nalsey, dowódca 3-ej floty amerykańskiej oświadczył na konferencji prasowej w Waszyngtonie:

Nie wierzę, by flota japońska mogła się ocalić po obecnych operacjach na Pacyfiku. Japończykom zostało już bardzo mało, a to, co posiadają nie jest w dobrym stanie. Japończycy stracili ostatecznie panowanie nad morzami.

Zdaniem Nalsey'a Japończycy, na wybrzeżach wysp macierzystych nie zdołają stawić oporu. Możemy się z nimi w każdej chwili rozprawić, rozbiegną się jak szczyry. Widzą oni już na ścianie wypisaną swoje "Mane Tekel, Fares". Jeżeli zgodzimy się

na japońskie propozycje pokojowe i nie będziemy żądali bezwarunkowej kapitulacji, to spełnimy największą żelazną w naszej historii.

Zajęcie wyspy Corregidor

Londyn (Pat) Sztab Główny Zjednoczonego Dowództwa Sił Sprzymierzonych w południowo-zachodniej części Oceanu Spokojnego, podaje do wiadomości, iż wojska amerykańskie zlikwidowały na wyspie Corregidor, tu wejścia do zatoki Manilskiej i opanowały ważniejsze punkty na tej wyspie. Podczas przeprowadzania tej operacji, oddziały amerykańskie przez zajęcie wyspy Corregidor i połwyspu Bataan zabezpieczyły spokojne zawiązanie okrętów amerykańskich do zatoki Manilskiej. Dowództwo amerykańskie wystosowało do garnizonu japońskiego w Manili żądanie złożenia broni i uwolnienia kilku tysięcy obywateli znajdujących się za liniami japońskimi. Japończycy odrzucili to żądanie. Wobec tego, oddziały amerykańskie kontynuują walki zmierzające do zlikwidowania garnizonu niemieckiego.

Benesz zapowiada wybory

Londyn. W przededniu powrotu do Czechosłowacji wygłosił prezydent Benesz za pośrednictwem radia przemówienie do narodu brytyjskiego, — Benesz oświadczył, że obecny rząd czeski zostanie po przyjeździe do Czech natychmiast rozwiązany. W możliwie najkrótszym terminie zostanie zwołane tymczasowe Zgromadzenie Narodowe, które przystąpi do zorganizowania wyborów.

Ucieczka z Berlina

Sztokholm, (Polpres), Szwedzi, którzy przybyli z Berlina, opowiadają, że Niemcy w panice uciekają ze stolicy. Kolumny uciekinierów, którzy kierują się na Lubekę, ciągną się na długości 20 km. W samym Berlinie nie sprząta się gruzów i nie przeprowadza remontu domów zniszczonych podczas bombardowania.

"Głos Piotrkowski" - echa wyzwolenia w prasie lokalnej.

W obliczu radzieckiej ofensywy Piotrków Trybunalski pełnił ważną rolę w niemieckim systemie obronnym, osłaniając od południowego wschodu Łódź. Załoga niemiecka miasta składała się z pododdziałów niemieckich 97 Dywizji Piechoty, Dywizji Grenadierów Pancernych „Brandenburg”, pułku piechoty SS „Ostland”, 19 Dywizji Pancernej, 10 Dywizji Grenadierów Pancernych oraz 174 Dywizji Piechoty. Piotrków miał bronić się uporczywie. Niemcy zakładali obronę okrężną, przyjmując tym samym znaczne zniszczenia zabudowy. W bezpośrednim sąsiedztwie miasta budowana była od połowy 1944 r. wielkimi nakładami sił i środków obronna „Linia Pilicy”, na którą składało się szereg żelbetonowych bunkrów i schronów. Część z nich ulokowana była w Tomaszowie Mazowieckim. W nocy z 16 na 17 stycznia 1945 r., oddziały Armii Czerwonej ruszyły w kierunku Piotrkowa. W południe 17 stycznia rozpoczęły się walki o Kamieńsk, będący ważnym węzłem komunikacji drogowej. Wieczorem tego dnia oddziały radzieckie przypuściły pierwszy szturm na Piotrków, na terenie którego również dokonano uprzednio licznych prac fortyfikacyjnych. Do drugiego szturm doszło po północy. Atak prowadzony z trzech stron stopniowo przełamywał kolejne punkty oporu. Nad ranem 18 stycznia 1945 r. miasto było już niemal w całości w rękach Czerwonoarmistów. Ostatnie niemieckie punkty oporu padły we wczesnych godzinach popołudniowych. W tym samym dniu zdobyto Tomaszów Mazowiecki, w którym na nic się Niemcom zdały wielomiesięczne prace fortyfikacyjne. Konsekwencją walk prowadzonych w regionie była sprawa uporządkowania pochówków żołnierskich. Kwestia ta wykraczała poza ramy przedsięwzięcia sanitarnego, nabierając wydźwięku ideologicznego. Stosowne rozporządzenia kształtującej się nowej władzy regulowały w sposób szczegółowy zarówno proces scalania grobów, jak i redakcję napisów na pomnikach. W pierwszych tygodniach od wyzwolenia na ulicach Piotrkowa pojawiło się również Wojsko Polskie. W dniu 11 lutego 1945 r. odbyły się uroczystości powitania polskiej 9 Dywizji Piechoty, w trakcie których gen. Nałęcz-Gołębicki wygłosił okolicznościowe przemówienie i złożył kwiaty na grobie nieznanego żołnierza. W dniu 24 lutego miasto gościło ówczesnego Naczelnego Dowódcę Wojska Polskiego u boku Związku Radzieckiego – gen. Michała Rolę-Żymierskiego.

Piotrkowska defilada Wojska Polskiego w fotografii - luty 1945 r.

Polska w latach 1939-1945 doświadczyła ogromnych zniszczeń wojennych. Ogólną wartość strat materialnych w granicach z 1945 r. szacowano na 258 mld zł, przy czym wskaźnik ten w przeliczeniu na jednego mieszkańca był najwyższy na świecie. Do tych wartości zaliczyć należy również zniszczenia i grabieże dokonane przez przemierzającą ziemie polskie Armię Czerwoną. Wynikały one nie tyle z bezpośrednich skutków działań wojennych, lecz z dewastacji i kradzieży, których ofiarą padały zarówno zakłady i gospodarstwa, jak i osoby cywilne. Taka postawa armii wyzwolenczej rzutowała na niechętny jej stosunek ludności. Dane dla Piotrkowa Trybunalskiego pochodzące z końca maja 1945 r. szacowały sumę zniszczeń wojennych obiektów miejskich na ponad 90 tys. zł, zaś straty poniesione przez ludność Piotrkowa na kwotę blisko 250 tys. zł. Przerwy produkcyjne odnotowały wszystkie instytucje gospodarcze – od największych zakładów produkcyjnych (hut szkła) po gazownię, elektrownię oraz inne podmioty. W wyniku znacznych nakładów pracy załóg stopniowo wznawiały one swoją działalność. Analogiczna sytuacja panowała również w pobliskim Tomaszowie Mazowieckim, czego przykładem była Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu, w której u schyłku okupacji zdemontowano i wywieziono niemal wszystkie maszyny. Inny zakład – Fabryka Sukna Kierst S.A. odnotował straty sięgające 30% wartości. Wznowienie produkcji opierało się o surowce podległe ścisłej reglamentacji. Niewielkie zakłady produkcyjne pozbawione takiej możliwości pozostawały nieczynne. Wśród strat polskich okresu II wojny światowej wyszczególnić należy również ubytki w dziedzinie dóbr kultury, w tym również straty archiwów państwowych. Przykładem tego był los zasobu Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim, które w latach okupacji działało pod zarządem niemieckim. Zgromadzone w archiwum akta usunięto z regałůw zajętych na potrzeby magazynu żywności Wehrmachtu. Zarówno materiały archiwalne jak i środki ewidencyjne, pozostawione w nieładzie narażone zostały na zniszczenie. Część akt, odnosząca się m.in. do terenów włączonych do Niemiec, została wywieziona w latach 1941-1944 do archiwów w Poznaniu i Katowicach (łącznie 24 661 jednostek archiwalnych). W czerwcu 1944 r. do piotrkowskiego archiwum trafiła część zasobu ewakuowanego archiwum lubelskiego.

Starosta Powiatowy Piotrkowski
L.Og/6/496

Piotrków, dnia 24 maja 1945

Do

Zarządu Gminy

Powiat Piotrkowski

Przypominam o obowiązku natychmiastowego wystawienia pomników poległym żołnierzom sowieckim, z zaznaczeniem na tablicy w języku rosyjskim: 1/stopnia służbowego, 2/nazwiska, imienia i imienia ojca, 3/roku urodzenia, 4/daty kiedy został zabity, lub jeżeli nie można tego ustalić, daty pochowania. Pomniki powinny być zrobione z trwałego materiału /kamień, cement, ewent. cegła, który Zarząd Gminy zdobyć musi na własnym terenie.

W wypadku niemożności ustalenia tożsamości poległego żołnierza sowieckiego, należy umieścić tablicę z napisem, również w języku rosyjskim: "Tutaj pochowane są zwłoki /ile/ żołnierzy Czerwonej Armii, którzy zginęli w walce z Niemcami w r. 1945, imienia których nie są znane /tekst w języku rosyjskim patrz w załączniku/.

Jednocześnie polecam nadesłanie mi ostatecznego sprawozdania na piśmie z podaniem wyżej wymienionych danych /stopień służbowy, nazwisko i t.d./ ile poległych żołnierzy sowieckich znajduje się na terenie gminy z zaznaczeniem miejscowości, gdzie są pochowani /wymienić: cmentarz, skwer, ogród/, oraz ilu /również imienny wykaz/ zostało przekazane Komendzie Wojennej w Tomaszowie-Mazowieckim, o ile wypadek ten miał miejsce.

Termin nadesłania sprawozdania wyznaczam na dzień 5 czerwca r.b., jako nieprzekraczalny.

W razie niedotrzymania terminu ob. Mój zostanie pociągnięty do osobistej odpowiedzialności.-

1 załącznik.

STAROSTA POWIATOWY

/Wł. Czaczyński/

L.P.	Gmina	Imię i nazwisko	Imię ojca	Stopień służbowy	Data urodzenia	Data pochowania	Nazwa wsi, w której pochowano	Uwagi
14	Hopprza	nieznany				25.1.45	Straszów	
15-18	"	/czterech/				"	"	
19	"	nieznany				21.1.45	Hopprza	cmentarz
20	"	"				"	Wiechocice	"
21	"	Podymow Siergiej	Nikołaj	St. strzelec		"	"	"
22	"	Cawaliwski Accp.		Jefrejtor		"	"	"
23	"	m. Alatarul M. 103	Nikołaj	Sierżant	1903	4.2.1945	"	"
24	"	Pocow Aleksander	Piotr		1915	19.1.45	Hopprza	"
	"	Roprow Dymitr				10.2.45	"	"
1	Sulejów	Pedak Nikołaj	Iwan				Sulejów	
2	"	Gonakienko Iwan	Nikołaj-Grigoria				"	
3	"	nieznany	Iwan	Gw. kap. /	1922		Zaciszew /Sulejowa	
4	"	Gomajew Radimir					"	
5	"	Pishnik /Gw./ Iokina		leutenant	1915		"	
6	"	Genadij			1924		"	
7	"	Iwan /Gw./ A.L.R. Min.					"	
8	"	/trzech nieznanych/					"	
10	"	Sergiej					"	
11	"	Prokurator Jurij	Aleksander	sierżant	1921		Stacja kolejki Sulejów	
12	"	nieznany			1918		"	
1-2	Uszczyn	/dwóch nieznanych/					Pomazów	
2-4	"						Korytaica	
1	Uszczyn	Iwaczorek Nikołaj		Żołnierze Armii Polskiej	1909	7.2.45	Witów	
2	"	Szostek Konstanty		st. sierżant	1915	9.2.45	"	
Dalszy ciąg w karcie Żołnierzy Armii sowieckiej								
1-8	Wodniki	/pięciu nieznanych/					Budków	
1-16	Szydłów	/szesnastu nieznanych/					Gomulin	
	Wadław	/wspólna mogiła/					Drusibice	

267+3=270
+ 43
= 313
+ 2 = 315

Gmina	Imię i nazwisko	Imię ojca	Stopień służbowy	Data urodzenia	Data pochowania	Nazwa wsi, w której pochowano	Uwagi
Bogusławice	Muronow Iwan	Polikarp	-	1906	18.1.45	Wolbórz	
"	Nowożyłow Iwan	Iwan	Leutenant ✓	1912	21.1.45	"	
"	Samszinow Aleksiej	Nikołaj	st.leutenant ✓	1920	19.1.45	"	
"	Kiziłow W.K.	-	-	-	-	"	
"	Sajadow Sz.G.	-	-	-	-	"	
"	Kamielew Garif	-	-	-	-	"	
"	Mazdrin Grzegorz	Stefan	-	1919	23.1.45	Moszczenica	
11.	/pięciu nieznanych/					"	
"	nieznany					"	
"	"	"	"	"	"	"	
"	"	"	"	"	"	"	
18	/dwóch					"	
21	/trzech					"	
25	/trzech					"	
29	/pięciu					"	
34	/trzech					"	
Bujny-Szl.	nieznany					Ostoja	
"	/trzydziestu sześciu nieznanych/					Kociśzewo - cmentarz katolicki	
Gorzkowice	Annaszyn Iwan	Bobalej	podk. szereg.	1900	23.1.45	Gorzkowice	
"	Stranin Nikołaj	S.	"	1923	"	"	
"	Pachodin Paweł	Tichon	"	1922	"	"	
"	Smirnow Władimir	Wasilij	"	1915	"	"	
"	Wasiljew Aleksandr	Igor	"	1918	"	"	
"	Salnikow Woktor	Artion	"	1925	"	"	
"	Piekszyn Władimir	xxxxxxx	"	1926	"	"	
"	"	Nikołaj	"	"	"	"	
"	Samadietow Par.	Tierientij	"	1922	"	"	
"	Leżemnikow Nikołaj	Timofiej	"	1923	"	"	
"	Swierżow Borys	Siergiej	"	1925	"	"	
"	Zaruda Anatolij	Nikołaj	"	1920	"	"	
"	Iwanowzenko Walerij	Aleksander	"	1921	"	"	
"	Dmitrow Fedor	Dmitrij	"	-	21.1.45	"	
Grabica	Ptaszenko Teodor	Iwan	szereg.	1913	29.1.45	Krzepczów	
"	Gyzsko	"	"	"	"	"	
"	/jedennastu nieznanych/					"	
"	/sześciu					Koia-Kamocka	
Chabielice	Rydenkow N.B.	xxxxxx	szereg.	1925	22.1.45	Chabielice - cmentarz paraf.	
"	Judin K.N.	"	Leutenant	"	"	"	./.

Grobownictwo wojenne - Piotrków Trybunalski.

L I S T A

imienna oficerów, podoficerów i szeregowców Czerwonej Armii pochowanych w centrum miasta Tomaszowa-Mazowieckiego na Placu Kościuszki.

1. Oficerów	17
2. Podoficerów	9
3. Szeregowców	14
4. Nieznanego stopnia	47
5. Nieznanych nazwisk	132
R a z e m :	219

45 oficer
76
29

124
21
103
5.3

L.P.	Nazwisko i Imię Imię ojca	Stopień	rok ur- odzenia	Data śmie- rci	A d r e s	Ciało pochowane Tomaszowie-Maz., na Placu Kościuszki za nr.
1	Alimow Abit	starszyna	-	24.1.1945	nieustalony	40
2	Bajgabajew G	nieustalony	1925	24.1.1945	"	8
3	Banakenko Mikołaj Grigorewicz	gw. kapitan	-	22.1.1945	"	19
4	Babicz Władimir Aleksandrowicz	nieustalony	-	21.1.1945	"	8
5	Baczylin Semen Demianowicz	gw. st. lejte- nant.	-	22.1.1945	"	27
6	Własow P.K.	nieustalony	-	21.1.1945	"	8
7	Wołkow W.S.	"	-	21.1.1945	"	8
8	Gormasz Iwan Petrowicz	"	1901	21.1.1945	"	8

W Y K A Z

oficerów wojennych bohaterów Związku Radzieckiego Armii Czerwonej poległych na terenie miasta Tomaszowa-Mazowieckiego w Wielkiej Ojczyściej wojnie w latach 1941 - 1945.

L.P.	Nr.Nr. grobów	Stopień woj-skowy	Nazwisko i Imię oraz imię ojca-/otczestwo/	Rok uro-dzenia.	Data śmie-rci.	Gdzie pochowany wskazać dokła-dnie nazwę mie-jscę, położenie cmentarza, od-dzielnego gro-bu.	Czy postawiony na ogólnym cme-ntarzu pomnik, z jakiego materia-łu i jakie są na nim napisy.
1	19	gw.kapitan	Bonakenko Mikołaj Grigorewicz	-	22.1.1945	Polska, miasto Tomaszów-Mazo-wiecki, Plac Kościuszki	Tak, betonowy. Napisy: Ogiecze-stwienną Woj-ną 1941 - 1945. Wieczną sławę bohaterów państ-wu w bojach za swa-bodę i niezawis-mość naszej rodziny.
2	27	gw.st.lejte-nant	Baczylin Semen Demianowicz	-	22.1.1945		
3	29	kapitan	Domaszin Władimir Iwanowicz	1922	21.1.1945		
4	20	kapitan	Zorin W.M.	-	22.1.1945		
5	23	lejtendant	Iwczenko Petr G.N.	-	21.1.1945		
6	32	technik lej-tenant	Kokin Genadii Iwanowicz	1915	21.1.1945		
7	30	kapitan	Kazanin Nikołaj Wasilewicz	1916	20.1.1945		
8	33	lejtendant	Kuszczyński Paweł Michajłowicz	-	22.1.1945		
9	16	gw.mł.lejte-nant	Masztakow Sergiej Pawłowicz	1915	18.1.1945		
10	34	lejtendant	Nowożyłow Iwan Iwanowicz	1912	21.1.1945		

L.P.	Nr.Nr. grobów	Stopień woj-skowy.	Nazwisko i Imię oraz imię ojca /otczestwo/	Rok uro-dzenia	Data śmie-rci.	Gdzie pochowany wskazać dokła-dnie nazwę miej-sca, położenie cmentarza, od-dzielnego gro-bu.	Czy postawiony na cmentarzu, po-mnik, z jakiego materiału i jakie się na nim napisy.
11	28	st.lejtenant	Pedak Michajł Iwanowicz	-	22.1.1945		
12	21	st. lejtenant	Subałow Grigorii Iwanowicz	1906	18.1.1945		
13	31	st.gw.lejtenant	Samiszkow Aleksiei Nikolajewicz	1920	19.1.1945		
14	18	gw.lejtenant	Semin Nikołaj Grigorewicz	-	14.1.1945		
15	22	lejtenant	Taszkow Michajł Grigoriewicz	-	21.1.1945		
16	17	gw.lejtenant	Szaszkej I.A.	-	21.1.1945		
17		29 oficerów stopni. 2	nieustalonych nazwisk i				
Prezydent miasta: Antoni Mazurkiewicz							

W Y K A Z							
podoficerów i szeregowców wojennych bohaterów Związku Radzieckiego Armii Czerwonej poległych na terenie miasta Tomaszowa-Mazowieckiego w Wielkiej Ojczyściej wojnie w latach 1941 - 1945.							
L.P.	Nr.Nr. grobów	Stopień woj-skowy.	Nazwisko i Imię oraz imię ojca /otczestwo/	Rok uro-dzenia	Data śmie-rci.	Gdzie pochowany wskazać dokła-dnie nazwę miej-sca, położenie cmentarza, od-dzielnego gro-bu.	Czy postawiony na ogólnym cmen-tarzu pomnik, z jakiego materia-łu i jakie są na nim napisy.
1	40	starszyna	Alimow Abit	-	24.1.1945	Polska, miasto Tomaszów-Mazowiecki	Tak, betonowy. Napisy: Ogień czestwiennaja Wojsny 1941-1945.
2	8	nieustalony	Bajgabajew G.	1925	24.1.1945	Plac Kościu-szki.	Wiecznaja ska wa gierojam pawszym w bo-jach za swabo-du i niezawisimost naszej roduiny.
3	8	"	Babicz Władimir Aleksandrowicz	-	21.1.1945		
4	8	"	Własow P.K.	-	21.1.1945		
5	8	"	Wołkow W.S.	-	21.1.1945		
6	8	"	Gormasz Iwan Petrowicz	1901	21.1.1945		
7	8	"	Drozdow Dmitri Iwanowicz	1921	21.1.1945		
8	8	"	Domajekinin G.A.	-	21.1.1945		
9	8	"	Dugałow D.I.	-	21.1.1945		
10	8	"	Jermolenko W.S.	-	21.1.1945		
11	8	"	Zytyralnyi A.S.	-	21.1.1945		
12	8	"	Iwanow Stepan Iwanowicz	1924	21.1.1945		

Lp.	Nr.Nr. grobów	Stopień woj-skowy	Nazwisko i imię oraz imię ojca / Otczestwo /	Rok uro-dzenia	Data czer-ci.
72	6	nieustalony XXXXXXXXXX	XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX	-	XXXXXXXXXX
103 żołnierzy nieustalonych nazwiski i stopni.					
				Prezydent miasta: Antoni Mazurek /	
Tomaszów-Maz., dnia 15 kwietnia 1947 roku.-					

Grobownictwo wojenne - Tomaszów Mazowiecki.

Archiwum Państwowe w Płocku

Płock, dn. 2 lutego 1945r.

nr. 1/45

Informowanie ze słowno pisemne
z Archiwum Państwowym w Płocku.

Podpis

do

Pana Stanisława Poniatońskiego
w Płocku.

Archiwum Państwowe w Płocku było czynne normalnie do dn. 17.1.45r.
do godz. 10g rano. Personal Archiwum, stwierdzając, że młot w łodzi nie
wchodzi, zamknął wejście do lokalu i oddał klucze, jak zwykłe, na wskazanie.
Klucze wrócone zostały według postanowień w drzwiach. Tego dnia
pożądano, po bombardowaniu, jedna z wędzierskich wentów do gmachu -
Lancet i stwierdza, że klucze od Archiwum wisi u Karskiego na ścianie
18.1. wstąpił A. L. nie wpuszczając nikogo do wnętrza, stwierdza,
że z Archiwum w głąbi nie wiadomo i że tam wszystko jest porządku.
Kilka dni później przyjechał przedstawiciel, że wstąpił wewnątrz na
miejscu wejścia i do czasu opóźnienia gmachu przez młot wstąpił
jest zabroniony. 20.1. sekretarz Archiwum u Karskiego wstąpił do
lokalu i w jego obecności stwierdził, że młot wstąpił do
kuchni map ze ścian. Po tym wstąpił nie było aż do 29.1. Tego dnia jed-
na z wędzierskich wentów do gmachu została drzwi, wiadomo na Karskiego
wstąpił dla Archiwum i dla Wydziału Hipotecznego, zamknął, wpis
w księgach literarnych: "Książki wypożyczone" i składował się w magazynie
z rękopisami przed wstąpiem osób postronnych. Ten stan trwał do 1.11.
Tego dnia personal wstąpił do Archiwum bez przeszkód i, stwierdzając
stwierdza, że: 1) wszystkie drzwi, wszystkie wyjścia na ul. Tomińskiego, zas-
tawione posłownością prawną, zamki są poparte, klucze pogubione i że
nabec tego Archiwum było dostępne dla każdego, 2) w pokojach, gdzie
były różne akta, przycięto w ciemności i ul. z Archiwum Państwowym
u Karskiego, porobiono postawienie z bezczynnych Księg i w nich
wypisano, który na podparcie, porobiono ręką jedzenia i od-
piski, wśród których ponownie się zmieszano ręką wydanych
akta, 3) z lokalu Bratniego zmieszano z lampy biurkowe, nałóż
pod wszystkie, 4) kresła meblowe, miednica, dwa wiadra, 3 naczynia do

I 4

Straty i zniszczenia wojenne - Archiwum Państwowe w Piotrkowie Trybunalskim.

Województwo Łódzkie
Powiat Brzeski
m. Tomaszów-Maz.

O g ł o s z e n i e wykan szkód wojennych

132

	Liczba i rodzaj obiektów zniszczonych		Liczba i rodzaj obiektów wywiezionych przez okupanta	Miejscowość do której dane obiekty zostały wywiezione	Szacunek straty poniesionej wg.cen w dniu 31.8. 1939 r.	Koszty odbudowy zniszczonych budynków w szót wg.cen obecnych
	całkowicie	częściowo				
Administracja ogólna, Zarząd Miejski w Tomaszowie-Maz.	biblioteka tomów 6.250	-	-	do napierni do przerobienia	zł. 25.000.-	zł. 2.400.000.-
Wyznania zw.religijne par.Sw.Antoniiego			4 dzwony 1 radio	niesznana	zł. 24.000.- 500.-	zł. 2.400.000.- 60.000.-
" Najśw.Serca Jezusowego			3 dzwony	niesznana	" 3.100.-	" 310.000.-
Gimnazjum Kup. i Liceum Handl.	urządź.klas 6 masz.do pisan. pomoce naukowe bibl.800 ksiąg.				zł. 22.500.- " 5.000.- " 8.000.- " 2.400.-	" 2.250.000.- " 800.000.- " 800.000.- " 240.000.-
Gimnazjum Ogólnokształc.	bibl.1500 t.k.s. urządzenia zbiory naukowe 1 radio 1 masz. do pis.				" 5.000.- " 10.000.- " 45.000.- " 500.- " 500.-	" 500.000.- " 1.000.000.- " 4.500.000.- " 50.000.- " 50.000.-
Muzeum Regionalne.P.T.K.	bibl.637 tomów 1739 zbior.nauk. 1 radio zbiory naukowe 23 różne sprzęty 794		obrazy 23	niesznana	" 2.752.- " 65.000.- " 300.- " 3.400.- " 7.680.-	" 275.200.- " 6.500.000.- " 30.000.- " 340.000.- " 768.000.-
Polsk.Towarzystwo Krajoznawcze	bibl. 623 tomów różny sprzęt 34				" 5.300.- " 2.170.-	" 500.000.- " 217.000.-
Szk.Pow.1,2,3,4,5, 6,7,8,9,i 10.	umeblowanie 50 % księgozbiory 100% pomoce naukowe 98% pracownia 100% sprzęt gimnastyczny 100%				" 92.000.- " 40.000.- " 60.000.- " 100.000.- " 10.000.-	" 9.200.000.- " 4.000.000.- " 6.000.000.- " 10.000.000.- " 1.000.000.-
				do przeniesienia zł.	541.900.-	54.190.200.-

Straty wojenne - Tomaszów Mazowiecki.

Rozkaz

dla wojsk 1-go Frontu Białoruskiego

N° 22

Armia Czerwona czynna

Styczeń, 1945 roku

W celu zapewnienia bezpieczeństwa ludności i utrzymania porządku w strefie działań wojennych oraz na terytorium POLSKI wyzwolonej od niemiecko - faszystowskich najeźdźców

ROZKAZUJĘ :

- 1) Wszystkie organizacje społeczne i ludność winny w ciągu trzech dni od chwili ogłoszenia niniejszego rozkazu, oddać komendantom wojskowym miast i gmin w miejscu zamieszkania, wszelką posiadaną broń palną i wojskową broń białą, a także amunicję i materiały wybuchowe.
- 2) Organizacje społeczne i osoby, które ze względu na rodzaj służby mają prawo do posiadania broni palnej, obowiązane są w przeciągu trzech dni od chwili opublikowania niniejszego rozkazu zarejestrować swoją broń u komendantów wojennych miast i gmin w miejscu zamieszkania i otrzymać od nich zezwolenie na prawo przechowywania i noszenia broni.
- 3) Po upływie trzech dni od chwili opublikowania niniejszego rozkazu osoby, bezprawnie przechowywujące broń, amunicję i materiały wybuchowe, będą pociągane do surowej odpowiedzialności sądowej, zgodnie z prawem wojennym.
- 4) Komendanci miast i gmin zobowiązani są wykonywać surową kontrolę nad wypełnieniem niniejszego rozkazu.

Dowódca 1-go Frontu
Białoruskiego
Marszałek Związku Radzieckiego
G. ZUKOW

Członek Rady Wojennej
1-go Frontu Białoruskiego
General - lejtenant
K. TELEGIN

ПРИКАЗ

ВОЕННОГО СОВЕТА Н-СКОЙ АРМИИ

Действующая Красная Армия

• августа 1944 года.

В целях безопасности населения и поддержания порядка в зоне боевых действий на освобожденной от немецко-фашистских захватчиков территории ПОЛЬШИ Военный Совет Н-ской армии

ПРИКАЗЫВАЕТ:

1. Всем общественным организациям и населению в трехдневный срок с момента опубликования данного приказа сдать по месту жительства Военным Комендантам городов и волостей все имеющееся на руках огнестрельное и военного образца холодное оружие, а также боеприпасы и взрывчатые вещества.
2. Общественным организациям и лицам, коим по роду службы положено иметь огнестрельное оружие, в трехдневный срок с момента опубликования данного приказа зарегистрировать свое оружие и получить разрешение на право хранения и ношения оружия у Военных Комендантов городов и волостей по месту жительства.
3. По истечении трех суток со дня опубликования настоящего приказа лица, незаконно хранящие оружие, боеприпасы и взрывчатые вещества, будут привлекаться к строгой судебной ответственности по законам военного времени.
4. Военным Комендантам городов и волостей взять под строгий контроль выполнение настоящего приказа.

Командующий Н-ской армией
Герой Советского Союза
гвардии генерал-подполковник
ЧУЙКОВ.

Члены Военного Совета армии
гвардии генерал-майор ПРОНИН,
гвардии генерал-майор СЕМЕНОВ.

ROZKAZ

RADY WOJENNEJ ARMJI N.

Armja Czerwona czynna

• sierpnia 1944 r.

Dla zapewnienia bezpieczeństwa ludności i utrzymania porządku w strefie działań wojennych na terytorjum POLSKI wyzwolonej od niemiecko - faszystowskich najeźdźców, Rada Wojenna Armji N.

ROZKAZUJE:

1. Wszystkie organizacje społeczne i ludność winny w ciągu trzech dni od chwili ogłoszenia niniejszego rozkazu, oddać w miejscu zamieszkania komendantom wojskowym miast i gmin, wszelką posiadaną broń palną i wojskową broń białą, a także amunicję i materiały wybuchowe.
2. Organizacje społeczne i osoby, które ze względu na rodzaj służby mają prawo do posiadania broni palnej, są obowiązane w przeciągu 3 dni od chwili opublikowania niniejszego rozkazu zarejestrować swoją broń u komendantów wojennych miast i gmin w miejscu zamieszkania i otrzymać od nich zezwolenie na prawo przechowywania i noszenia broni.
3. Po upływie 3 dni od chwili opublikowania niniejszego rozkazu osoby, bezprawnie przechowyujące broń, amunicję i materiały wybuchowe, będą pociągane do surowej odpowiedzialności sądowej, zgodnie z prawem wojennym.
4. Komendanci miast i gmin zobowiązani są wykonywać surową kontrolę nad wypełnieniem niniejszego rozkazu.

Dowódca Armji N.
(-) CZUJKOW
Bohater Związku Radzieckiego
gen. płk. gwardji

Członkowie Rady Wojennej Armji
(-) PRONIN, gen. major gwardji
(-) SIEMIENOW, gen. mjr. gwardji

ПРИКАЗ
Войскам 1-го Белорусского фронта
№ 21

Действующая Красная Армия. Январь 1945 г.

Учитывая, что имеются фанты, когда радиостанции, радиопередатчики и радиоприемники на освобожденной от немецких оккупантов территории Польши используются вражескими элементами и шпионами, оставленными врагом в тылу советских войск, и в целях пресечения такого рода фантов, приказываю:

1. Всем гражданам на освобожденной от немецких оккупантов территории Польши в трехдневный срок сдать под расписку на временное хранение до окончания войны военным комендантам в городах и в других населенных пунктах все радиостанции, радиопередатчики и радиоприемники, независимо от их типа и назначения.
2. Военным комендантам, принявшим радиостанции, радиопередатчики и радиоприемники, передать таковые представителям Временного Правительства Польской Республики в особо установленном порядке.
3. Лиц, нарушивших настоящий приказ, рассматривать как агентов врага и привлекать к ответственности по законам военного времени.
4. Настоящий приказ не распространять на радиостанции, радиопередатчики и радиоприемники Временного Правительства Польской Республики.

Нармандующий войсками
1-го Белорусского фронта
Маршал Советского Союза
Г. ЖУКОВ.

Член Военного Совета
1-го Белорусского фронта
генерал-лейтенант
Н. ТЕЛЕГИН.

Rozkaz
dla wojsk 1-go Frontu Białoruskiego
№ 21

Armia Czerwona czynna

Styczeń, 1945 roku

Stwierdzono fakty, że radiostacje nadawcze i odbiorniki radiowe, na ziemiach polskich, oswobodzonych od niemieckich okupantów, bywają wykorzystywane przez wrogie elementy i przez szpiegów, których wróg zostawił na tyłach wojsk radzieckich. Aby więcej niedopuszczyć do tego rodzaju wypadków, rozkazuję:

- 1) Wszyscy obywatele, na oswobodzonych od niemieckiej okupacji terenach Polski, winni w trzydniowym terminie oddać za pokwitowaniem, na tymczasowe przechowanie, aż do końca wojny, komendantom miast i innych miejscowości, wszystkie radiostacje nadawcze i odbiorniki radiowe, niezależnie od ich rodzaju i celów wykorzystywania.
- 2) Komendaci, którzy przyjmują radiostacje nadawcze i odbiorniki radiowe, winni przekazać je przedstawicielom Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej, w porządku specjalnie ustalonym.
- 3) Osoby, które nie podporządkują się niniejszemu rozkazowi, będą uważane za agentów wroga i pociągane do odpowiedzialności, według przepisów stanu wojennego.
- 4) Rozkaz niniejszy nie obejmuje radiostacji nadawczych i odbiorników radiowych, będących w posiadaniu Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Dowódca 1-go Frontu
Białoruskiego
Marszałek Związku Radzieckiego
G. ŻUKOW

Członek Rady Wojennej
1-go Frontu Białoruskiego
General - lejtenant
K. TELEGIN

Odezwy Armii Czerwonej do ludności zajętych terenów ziem polskich.